

Aan:
Dhr. J. van Oort

In afschrift aan:
Provinciale Staten van Utrecht

DATUM 13-12-2019
NUMMER 82000F40
UW BRIEF VAN 11-11-2019
UW NUMMER 81FF5FB5
BIJLAGE 1

DOMEIN LFO
REFERENTIE Catherine Peters Sengers
DOORKIESNUMMER +31 6 2112 4552
E-MAILADRES Catherine@investutrecht.com
ONDERWERP BEANTWOORDING SCHRIFTELIJKE VRAGEN
Interview gedeputeerde Radio M over China

Geachte heer Van Oort,

Toelichting:

De fractie van de ChristenUnie heeft kennisgenomen van het interview dat gedeputeerde Strijk heeft gegeven aan Radio M voorafgaande aan zijn vertrek naar China en heeft naar aanleiding daarvan een aantal vragen. Hierbij ontvangt u de antwoorden op die vragen. Los van deze antwoorden is gestart met de evaluatie van het vriendschapsverdrag met Guangdong zoals gevraagd door PS.

1. Vindt het College bijlage 1 een goede weergave van het interview dat gedeputeerde Strijk aan Radio M heeft gegeven? Indien nee, kunt u dan aangeven op welke punten de tekst op welke wijze anders zou moeten weergegeven?

Antwoord:

Ja, al kunnen in een getypt verslag van een mondeling interview nuancerings (stemgeluid, klemtonen) verloren gaan.

2. Is het College bekend met de informatie die het Centre on Foreign Relations, van de Verenigde Staten van America, over de provincie Xinjiang geeft?

Antwoord:

Ja.

3. Op welke wijze heeft de gedeputeerde tijdens zijn handelsreis gesproken met lokale machthebbers over de aanhoudende mensenrechten in China in het algemeen en Xinjiang in het bijzonder? Wat zijn daarvan de uitkomsten?

Antwoord:

In motie 56 heeft u GS opgeroepen om de mensenrechtensituatie in China aan de orde te stellen. Dit is op twee momenten gebeurd. Op maandagavond 11 november 2019 in het bilaterale gesprek met Vice Governor Qin Weizhong van de provincie Guangdong en op woensdagavond 13 november 2019 in een informeel gesprek tijdens het diner met de Secretarisgeneraal van de Communistische Partij in de stad Zhuhai. Gedeputeerde Strijk is niet expliciet ingegaan op de situatie in de Provincie Xinjiang, omdat hij daar niet is geweest. En ook omdat het college de motie niet als dusdanig geïnterpreteerd had.

*Weliswaar worden de schendingen van mensenrechten in de overwegingen genoemd, maar het dictum riep meer in het algemeen op de mensenrechten te bespreken.
Het is lastig voor het college om erachter te komen op welke manier de Chinese overheid met de opmerkingen van de gedeputeerde omgaat.*

4. Is het College bekend met de aanhoudende politierepressie op arbeiders, studenten en activisten die voor de rechten van arbeiders opkomen in de provincie Guangdong?

Antwoord:

Ja. Ter voorbereiding van de handelsmissie is door de gedeputeerde gesproken met Amnesty International en het ministerie van Buitenlandse Zaken. Daar is dit ter sprake gekomen.

5. Op welke wijze heeft de gedeputeerde tijdens zijn handelsreis gesproken met lokale machthebbers over de aanhoudende politierepressie op arbeiders, studenten en activisten die voor de rechten van arbeiders opkomen in de provincie Guangdong?

Antwoord:

De gedeputeerde heeft in zijn gesprek met de Vice Governor van de Provincie Guangdong aandacht gevraagd voor mensenrechten. Daarbij heeft hij o.a. aandacht gevraagd voor de mensenrechten op de werkvloer. Het is de wens van GS om van mensenrechten op de werkvloer in de relatie met Guangdong een meerjarig aandachtsgebied te maken indien uw staten zou besluiten de vriendschapsband met Guangdong te continueren. Dit ook vanwege het feit dat Amnesty International aangaf dat juist dit in de provincie Guangdong een aandachtspunt is. In het meer informele gesprek met o.a. de SG van Zhuhai heeft de gedeputeerde o.a. gesproken over de opgave van armoedebestrijding en emancipatie.

6. Is het College bekend met de detentie van Wei Zhili en Ke Chengbing, mensenrechtenverdedigers rond arbeidsrechten in die maart 2019 zijn opgepakt in Guangzhou?

Antwoord:

Ja.

7. Op welke wijze heeft de gedeputeerde tijdens de handelsreis de situatie van Wei Zhili en Ke Chengbing met wie besproken?

Antwoord:

In de aanloop van de handelsmissie is met Buitenlandse Zaken en het Consulaat-generaal besproken of het zinvol zou zijn om specifieke casussen te bespreken. Het advies was dat dit zinvol noch passend zou zijn, gegeven onze gesprekspartners.

8. Heeft de gedeputeerde in deze gesprekken opgeroepen
- 1) tot de onmiddellijke en onvoorwaardelijke vrijlating van Wei Zhili en Ke Chengbing tenzij er voldoende overtuigend en toelaatbaar bewijs is dat zij een internationaal erkende misdaad hebben begaan en zijn onderworpen aan een eerlijk proces in lijn met de internationale standaarden;
  - 2) te verzekeren dat Wei Zhili en Ke Chengbing niet onderworpen worden aan enige vorm van marteling of slechte behandeling en reguliere en ongelimiteerde toegang hebben tot een advocaat van hun eigen keuze en in staat zijn te communiceren met hun familie, zonder tussenkomst tenzij dat geoorloofd is volgens internationale mensenrechtenwetten; en
  - 3) alle intimidatie van de familieleden van Wei Zhili en Ke Chengbing te beëindigen?

Antwoord:

Zie antwoord op vraag 7

9. Is het College bekend met de detentie van Yang Zhengjun, een mensenrechtenverdediger rond arbeidsrechten die is opgepakt in Guangzhou op 8 januari 2019?

Antwoord:

Ja

10. Op welke wijze heeft de gedeputeerde tijdens de handelsreis de situatie van Yang Zhengjun met wie besproken?

Antwoord:

Zie antwoord op vraag 7. De gedeputeerde heeft tijdens de handelsreis de specifieke situatie van Yang Zhengjun niet besproken.

11. Heeft de gedeputeerde in deze gesprekken opgeroepen

- 1) tot de onmiddellijke en onvoorwaardelijke vrijlating van Yang Zhengjun tenzij er voldoende overtuigend en toelaatbaar bewijs is dat hij een internationaal erkende misdaad heeft begaan en is onderworpen aan een eerlijk proces in lijn met de internationale standaarden;
- 2) te verzekeren dat Yang Zhengjun niet onderworpen wordt aan enige vorm van marteling of slechte behandeling en reguliere en ongelimiteerde toegang heeft tot een advocaat van zijn eigen keuze en in staat is te communiceren met zijn familie, zonder tussenkomst tenzij dat geoorloofd is volgens internationale mensenrechtenwetten; en
- 3) alle intimidatie van de familieleden van Yang Zhengjun te beëindigen?

Antwoord:

Zie antwoord op vraag 7 en vraag 10.

12. Benadrukt de gedeputeerde tijdens alle gesprekken die relateren aan het onderwerp 'smart cities' het fundamentele en onaantastbare uitgangspunt dat gegevensverwerking niet gebruikt kan worden in surveillance of het schenden van privacyrechten en andere rechten?

Antwoord:

Het onderwerp Smart Cities heeft uiteindelijk niet op de agenda van de missie gestaan omdat zich geen (Utrechtse) bedrijven hieromtrent hadden aangemeld.

13. Hoe monitort en borgt het College dat, mochten er handelsrelaties op het gebied van smart cities worden aangegaan, dat er daadwerkelijk geen surveillance of schending van rechten zal plaatsvinden met door deze overeenkomsten uitgewisselde kennis?

Antwoord:

De provincie heeft niet de bevoegdheid of taak tot het monitoren van de wijze waarop China aangekochte middelen en kennis inzet. Wel kan de provincie bedrijven wijzen op de richtlijnen voor verantwoord zakendoen en mensenrechten van de Verenigde Naties en op richtlijnen maatschappelijk verantwoord ondernemen in China van RVO.

In het debat op 25 september over de motie Handelsmissie China is behalve aandacht voor de al decennia voortdurende structurele grove schendingen van mensenrechten door de Chinese overheid specifieke aandacht gevraagd voor de actuele situatie in Hongkong. In dit kader verwijst de ChristenUnie naar het rapport Beijing's 'Red Line' in Hong Kong'.

14. Amnesty International deed bovendien specifiek onderzoek naar het buitensporig politiegeweld tegen demonstranten. De resultaten zijn ontluisterend en tonen mishandeling en zelfs marteling door de politie van HongKong tegenover demonstranten. Kent het College dit onderzoek?

Antwoord:

Ja.

15. Heeft de gedeputeerde in HongKong aangedrongen op onafhankelijk onderzoek in verband met het buitensporig politieoptreden?

Antwoord:

Vanwege de escalatie van de situatie in Hongkong in de dagen voor het bezoek, is, in overleg met de Consul-generaal van Hongkong, besloten niet naar Hongkong af te reizen; temeer omdat de afspraken daar vanwege wegblokkades geen doorgang konden vinden. Tevens had het ministerie van Buitenlandse Zaken het reisadvies aangescherpt. Het reisschema is aangepast en de terugreis is via een andere route verlopen.

Naar de mening van de ChristenUnie heeft de interviewer van Radio M zijn vragen nadrukkelijk gesteld in het kader van de mensenrechten en in het kader van het debat dat naar aanleiding van de aangenomen motie Handelsmissie China die op 25 september in de Staten heeft plaatsgevonden.

16. Kan het College aangeven op welke wijze wij het citaat "Er zijn ook wel eens dingen mis in Nederland, daar zullen we ook wel eens wat van horen" in de actuele Nederlandse of Utrechtse situatie moeten verstaan als die zin wordt uitgesproken in het licht van de huidige grove mensenrechtenschendingen in China en Guangdong, waaronder vervolging van Oeigoeren, vervolging van christenen, marteling en seksueel misbruik van gevangenen, heropvoedingskampen en politierepressie?

Antwoord:

Vooropgesteld is dat in het korte interview de nuance verloren is gegaan en gedeputeerde Strijk daarom ook zelf van mening is dat hij deze zin op die manier, zonder enige verdere context, beter niet had kunnen uitspreken.

In het gesprek met het Ministerie van Buitenlandse Zaken gaf het ministerie aan dat discussies over mensenrechten kunnen rekenen op een Chinees replek dat er ook in Nederland verbeteringen op het vlak van mensenrechten mogelijk zijn. Op de website van Amnesty International bijvoorbeeld valt, met verwijzing naar Rapporten van het College voor de Rechten van de mens, te lezen dat er ook in Nederland ruimte is voor verbetering. Bij BuZa gaf men aan dat China deze opsomming ook kent en die standpunten eventueel ook kan uitdragen in gesprekken. De ontmoeting tussen bestuurders wordt dan een uitwisseling van standpunten, zonder dialoog.

Hoewel de aandachtspunten in Nederland volgens het college natuurlijk niet in verhouding staan tot de mensenrechtensituatie in China, is het belangrijk om bij discussies over mensenrechten met andere landen stil te staan bij het feit dat er ook kritiek is op de mensenrechtensituatie in Nederland. Die is van een totaal andere orde, maar indien men het gesprek aangaat over mensenrechten, moet men accepteren dat de andere partij ook opmerkingen heeft. Met het uitwisselen van bekende standpunten over en weer, zonder enige vorm van dialoog of zoektocht naar de achterliggende waarden, zou het gesprek mogelijk wat obligaat blijven. In een dialoog echter probeer je je ook te verplaatsen in wat de ander denkt en vindt van jou.

Zoals gezegd vindt de gedeputeerde Strijk ook zelf bij het teruglezen van de uitgesproken tekst tijdens het radio-interview dat hij dit punt totaal niet heeft gemaakt en daarom beter had kunnen wegblijven bij de opmerking.

De Provincie Utrecht faciliteert een handelsmissie naar een land waar al decennialang structureel grove mensenrechtenschendingen aan de orde van de dag zijn. Nederlandse en Utrechtse bedrijven worden daardoor geconfronteerd met Chinese bedrijven en overheden die aan die mensenrechtenschendingen mogelijk een bijdrage leveren.

17. Op welke wijze ondersteunt de provincie Utrecht Utrechtse ondernemers om te voorkomen dat zij op enigerlei wijze betrokken zouden kunnen raken bij schendingen van mensenrechten of de schijn lopen dat zij commercieel profiteren van mensenrechtenschendingen en slechte arbeidsomstandigheden in China?

Antwoord:

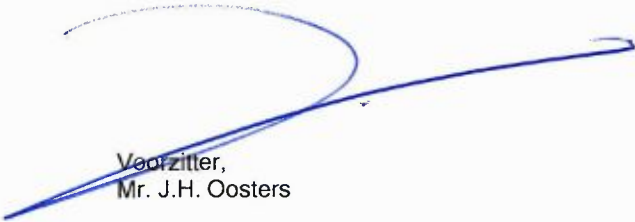
De provincie moedigt Utrechtse bedrijven aan om, (ook) bij het aangaan van handelsrelaties met Chinese counterparts, zich bewust te zijn van hun maatschappelijke verantwoordelijkheid. Naast organisaties genoemd in het antwoord op vraag 13, hebben ook ngo's als Freedom House, Amnesty International en Human Rights Watch richtlijnen hiervoor geformuleerd.

18. Op welke wijze ondersteunt de provincie Utrecht Utrechtse consumenten om te voorkomen dat zij als gevolg van deze handelsmissie goederen of diensten afnemen die mede door mensenrechtenschendingen of slechte arbeidsomstandigheden zijn ontwikkeld of geproduceerd?

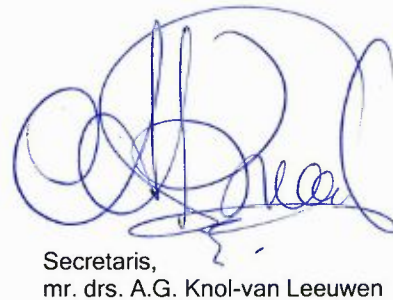
Antwoord:

Het is voor de provincie niet mogelijk om consumenten te ondersteunen in het voorkomen van het afnemen van producten of diensten die mede door mensenrechtenschendingen of slechte arbeidsomstandigheden zijn ontwikkeld of geproduceerd

Hoogachtend,
Gedeputeerde staten van Utrecht,

Voorzitter,
Mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen

Bijlage 1 – transcriptie van het interview van Radio M met gedeputeerde Strijk

- interviewer De reis van Utrechtse ambtenaren en bedrijven naar de Chinese provincie Guangdong, dat zou zomaar eens de laatste kunnen zijn, morgen vertrekt het vliegtuig voor het bezoek, maar in de politiek gaan steeds meer geluiden op om de vriendschapsband van de provincie Utrecht met China na meer dan twintig jaar te verbreken. Aanhoudende protesten in Hongkong en bedrijfsspionage zijn daar de oorzaak van. Ik ga praten met gedeputeerde Robert Strijk. Hij leidt deze delegatie. Goedemorgen meneer Strijk.
- Strijk Goedemorgen Bob
- interviewer Wat denkt u over die zorgen over China?
- Strijk Nou, die kan ik mij voorstellen. Ik kijk natuurlijk ook naar het journaal en dat zullen meer mensen doen en dan zie je wat daar bijvoorbeeld in Hongkong speelt en de verhalen die we horen en dan kijk je met een Nederlandse blik, maak je daar wat zorgen om. Daar hebben wij natuurlijk soms andere beelden bij. Daar hebben we andere beelden over, dus ik begrijp dat.
- interviewer En dan bent u in Guangdong met elkaar, gaat u daar dan iets over zeggen? Kunt u dat, durft u dat, mag u dat?
- Strijk Nou, bovenal, dit is een handelsmissie, he. Ik ga met een groep bedrijven daar naartoe, die graag in contact komen met chinese bedrijven. Nederlandse bedrijven die daar misschien zaken willen doen of misschien wel chinese partijen investeren om naar Nederland te komen. Hebben we nog meer expats, je hebt het daar al over in je uitzending zeg maar enne, dus dat is de hoofdtak. Maar ik zal zeker, als ik in gesprek ben met mensen daar kijken hoe we in gesprek kunnen raken over wat wij waardes noemen. Bijvoorbeeld het recht op arbeid, het recht op onderwijs, en allerlei zaken die spelen. Ja, dan probeer ik dat gesprek ook wel aan te gaan.
- interviewer Is dat moeilijk, denkt u?
- Strijk Dat denk ik wel, ja. Ik realiseer me ook, ik mag namens de provincie Utrecht daar heen gaan. 1,3 miljoen inwoners en ik kom in een provincie die daar 130 miljoen inwoners heeft, vele malen groter. Er komen daar continu handelsmissies langs. En om dan even met de Nederlandse blik het vingertje te heffen, dat helpt ook niet direct. Denk ik. Ik geloof niet dat China daarna een heleboel dingen anders gaat doen. En dit is ook niet het hoofddoel van de missie, want dat is om zaken te doen en om relaties aan te knopen. En aan de andere kant hoop ik dat je toch in een gesprek met elkaar kunt praten over wat is belangrijk voor jullie. Hoe kijken jullie naar dingen en hoe kijken wij daar als Nederland tegenaan? Ik hoop dat wel te kunnen voeren.
- interviewer nou is er al twintig jaar een vriendschapsband
- Strijk 24 jaar al!
- interviewer 24 jaar al? Flink lang! Dan kun je zeggen, dat moet effect hebben, dan moet dat voor Nederlandse bedrijven ook om goede zaken te doen met China waarde hebben. Maar in de politiek gaan toch steeds meer stemmen op om die vriendschapsband door te knippen. Kunt u zich dat voorstellen, of bent u het daar niet of wel mee eens?
- Strijk Nou, als bestuurder zelf, ben ik het daar niet mee eens. Ik geloof dat je uiteindelijk ook met landen waarover wij andere opvattingen hebben over hoe je sommige zaken moet regelen, best in gesprek kan blijven. En de dialoog aan moet gaan over dat soort zaken en dat je dan misschien ook invloed kunt hebben. Er zijn ook wel eens dingen mis in Nederland, daar zullen we ook wel eens wat van horen. Dus ik geloof in de dialoog. Maar de Staten, dat is eigenlijk mijn baas, dat zijn de gekozen statenleden, die willen daar dit gesprek nog eens in alle breedte met elkaar voeren, dat gaan we na deze reis doen. Januari of februari. En dan zetten we eens alles op een rij. En ja, als zij daar anders over denken, dan is dat voor mij natuurlijk een gegeven. Maar voorlopig zelf, hoop ik dat we zo'n vierentwintigjarige relatie die we hebben, ook op waarde schatten. En bij die vriendschap kan ook horen dat je soms aan elkaar laat weten wat je hoopt dat anders kan.
- interviewer. Ja. Ligt het er dik bovenop dat het gaat stoppen, die reizen naar China vanuit waar we het nu over hebben die vriendschap met China? Of denkt u, nee, we kunnen nog jaren doorgaan?
- Strijk Ik vind het goed dat we dat gesprek gaan hebben met de staten. Volgens mij is het nog absoluut niet besloten dat dat daar uitkomt.
- interviewer ok
- Strijk De staten die zeiden, laten we nou echt eens, we willen ook graag horen hoe je die reis nou hebt ervaren daar. Nou, wat komt daar nou uit, maar dat voor ons nou eens concreet, wat zij nou bepraten. Dat ga ik nu dus ook meemaken.

interviewer   Het is ook voor mij een kennismaking daar. Nee, het is zeker geen gegeven feit en ik
Strijk   begrijp aan de andere kant ook wel dat sommige fracties wat kritisch hier in staan.
interviewer   ok, er moet over gesproken worden. Maar eerst die reis naar China nog maken he?
Strijk   Ja, dat klopt
interviewer   Goede reis en goede zaken daar. Bedankt voor uw toelichting in de uitzending.
Strijk   Dank je wel, Bob.
interviewer   Robert Strijk, Gedeputeerde van de provincie Utrecht dus. Morgen leidt hij de delegatie van
                         Utrechtse ambtenaren en bedrijven die op reis gaan naar de Chinese provincie
                         Guangdong.